
CD-arvio: Tanssi läpi vuosisatojen

Nils Mönkemeyer (alttoviulu) ja Dorothee Oberlinger (nokkahuilut): Dance For Two. Deutsche Harmonia Mundi (2023)

Alttoviulisti Nils Mönkemeyerin ja nokkahuilisti Dorothee Oberlingerin yhteislevy Dance For Two sisältää kaksikon omia sovituksia Hildegard Bingeniläisestä (1098-1179) nykymusiikkiin, sisältäen mm. kaksi tilausteosta kreikkalaiselta säveltäjältä Konstantia Gourzilta (s.1962). Siinä missä useimmat klassisen musiikin levytykset ovat tuoneet mielenkiintoisia taiteilijoita yhteen perusohjelmiston parissa, Mönkemeyer ja Oberlinger lähestyvät asiaa toiselta kantilta. He tahtovat albumin olevan kokonaisuudessaan yksi musiikillinen matka läpi vuosisatojen, tuoden esiin laajan kirjon instrumenttiansa sointimaailmoja ja -mahdollisuuksia. Kuunnellessa onkin helppo kuvitella olevansa läsnä konserttitilanteessa. Tätä tukee esimerkiksi raitojen tiukat välit miksausessa. Levylle on myös ilmeisen tietoisesti jätetty kohtuulliset määrät hengityksiä, jalkojen polkemisia lattiaan rustiikkeimmassa numeroissa ynnä muita aidon konserttitilanteen ääniä, jopa aivan mikroskooppisia epäaikaisuuksia. Tämä albumi on täten parhaimmillaan nautittuna kertaistumalta.

Levyn avausraitia, sovitus Hildegard Bingeniläisen kappaleesta O Ecclesia soololaululle ja kuorolle asettaa alkutahdit ja tunnelman tulevalle musiikkimatkalle. Alttoviulun pitkään soiva, keskiaikaista myyttistä tunnelmaa luova kvintti-intervalli on läsnä ja luomassa musiikillista punaista lankaa usealla albumin raidalla; esimerkiksi heti seuraavassa raidassa Gourzin teoksessa "messages between trees II" jopa aivan keskiössä ns. Bourdon-elementtinä (soimalla teoksen pohjalla ikäänkuin säkkipillimäisesti). J.S.Bachin (1685-1750) kappaleissa kvintti on läsnä harmonisessa kierrossa, sekä levyn kansanmusiikkiin kumartavissa teoksissa taas omalla tavallaan osana melodiaa.

Muitakin kokonaisuutta koossapitäviä lankoja löytyy. Tanssillisuus on kantava teema, johon jo albumin nimi antaa vinkin. Skaalaa riittää paljaasta, ajassa kelluvasta melodiasta ja rauhasta aivan hillittömään menoon eksoottisten tahtilajien ja virtuoosisuuden johdattamana. Kahden instrumenttinsa absoluuttisella tavalla hallitsevan taiteilijan kohtaaminen ei jätä yhtään kiveä kääntämättä myöskään sointiyhdistelmien suhteen. Levyllä kuullaan kaikkea nokkahuilun flatterzungen-tekniikasta eri nokkahuilujen käyttöön, soittajien hyräilystä viheltäviin, läpinäkyviin ja toisaalta täyteläisen tummiin sointeihin. Erilaisten tremolojen, trillien, liukujen ja muiden efektien kavalkadi on kunnioitusta herättävä.

Kiehtovia sointimaailmoja löytyy John Cagen (1912-1992) teoksesta Dream, jossa instrumentit ikäänkuin etsivät harmonista konsonanssia löytäen viimeiseen sointuun siitä vain haalean kompromissin. Bingeniläisen O Ecclesia on myös soinnillisesti mielenkiintoinen, siinä soundit saattavat vaihtua kesken jousenvetojen. Hyräily tuo myös lisämaustetta, samoin hienovaraiset glissandot. Onko tässä musiikissa jopa itämaista estetiikkaa? Mutta nythän piti olla länsimaisen musiikin alkulähteillä?

Oberlingerin nokkahuilu tuntuu taipuvan vaivattomasti kaikkeen renessanssista aikamme musiikkiin. Artikulaatiossa ei ole moitteen sijaa. Myös Mönkemeyerin alttoviulismia leimaa vapaus, keveys ja soundin sivistyneisyys. Oikeaa virtuositeettia on keveyden illuusion luominen, sekä tunne siitä, että niin fraasin kuin yksittäisen äänenkin alussa on mahdotonta sanoa mitä tulee tapahtumaan. Soitto on

mielenkiintoista, eloisaa ja äärimmäisen joustavaa niin mikro- kuin makrotasollakin, musiikki soljuu vapaana.

Nicola Matteisin (n.1650-1713) soolofantasioissa g- ja d-molli Mönkemeyer esittelee paitsi erinomaista arpeggiosoittoa, myös hieman puhaltavaa sul tasto -sointia. Hänen tulkinnoissaan sointien valinnat palvelevat teosten rakennetta. Fantasiat tuovat mieleen Bachin Chaconnen viululle, tai Arvo Pärtin (s.1935) Fratresin.

Albumin nimikkoteos, Konstantia Gourzin Dance For Two yhdistää oikeastaan kaikkia aiemmin levyllä kuultuja elementtejä saman kappaleen alle. Kiehtovat sointi- ja sointuyhdistelmät yhdistettynä mm. Bartókin viuluduoista tuttuihin vaihtuvajakoiisiin tahtilajeihin tuo matkan virtuoosiseen päätökseensä.

Levyn sisälehtinen ei ole aivan perinteinen ansioluetteloinen ja pohjatietoinen, vaan pohjautuu suurimmaksi osaksi taiteilijahaastattelulle. Haastattelussa tulee ilmi muusikoiden filosofinen idea siitä, että pohjimmiltaan ns. klassinen ja kansanmusiikki rakentuvat samankaltaisille perusosasille. Liiallinen lokerointi esimerkiksi vanhaan ja uuteen musiikkiin on turhaa: on vain musiikkia. Sivumennen sanoen, tämän ajatuksen esille tuonti käyttämällä soivassa materiaalissa paljon kvintti-, kvartti- ja priimi-intervalleja on kenties turhankin alleviivaavaa, mutta ainakin pointti tulee hyvin selväksi. Myös ajatuksessa soolo-ohjelmiston sovittamisesta dialogeiksi kahdelle instrumentille voi halutessaan nähdä filosofisiakin ulottuvuuksia.

Sovitukset ovat pääsääntöisesti erinomaisia, eikä kokoonpanon rajallisuus juuri muistu mieleen. Mielestäni alto- ja bassonokkahuilut sulautuvat alttoviulun sointiin kokonaisvaltaisimmin. Sopraanonokkahuilukappaleiden sovituksissa on fiksusti otettu tämä huomioon, alttoviulu on enemmän vastuussa bassopuolesta ja harmoniasta. Toisaalta soinnillisesti sopraninon on helpompi "liverrellä" improvisatorisesti alton tumman sametin päällä.

Bachia on levyn muuhun ohjelmistolliseen diversiteettiin nähden minusta kokonaisuuden kannalta aavistuksen liikaa, niin kiva kuin yhteismusisointia onkin kuunnella. Bach itse oli transkriptioiden mestari, liekö tässä sisäinen perustelu levyn teolle? Tästä huolimatta ostan taiteilijoiden vision täyteen hintaan. Tässä on levy, jota voin suositella lämpimästi paitsi alttoviulu- ja nokkahuilufaneille, myös kaikille rauhanhimoisille.

Jussi Aalto

